

УДК 339.98

СВІТОВИЙ ДОСВІД КОНТРОЛЮ ЗА РУХОМ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Якубовський С. О.

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Родіонова Т. А.

Кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Анотація. *Постійно зростаючі масштаби міжнародної інвестиційної діяльності та її суттєвий вплив на розвиток національних економік спонукають дослідників приділяти увагу ролі держави у цьому процесі і запропонувати нові заходи для запобігання негативним наслідкам від фінансової глобалізації для національних економік.*

У статті досліджено новітні тенденції державного регулювання руху іноземного капіталу, виявлено потенційно можливі негативні наслідки від участі країн у міжнародному русі фінансових ресурсів, визначено основні джерела незаконних фінансових потоків у світовому господарстві, охарактеризовано масштаби і відмінності прихованого та легального відпливу капіталу з країн з ринком, що формується, проведено аналіз системних недоліків законодавчого регулювання діяльності в інвестиційній сфері в Україні, запропоновано систему заходів регулювання потоків капіталу, які необхідно вживати в Україні, у залежності від умов надходження та походження цих потоків.

Ключові слова: *рух іноземного капіталу, відплив капіталу з країн, трансфертне ціноутворення, країни з ринком, що формується, Україна, державне регулювання.*

Постановка проблеми. Однією із головних рис сучасного розвитку світового господарства є суттєве збільшення обсягів міжнародного руху капіталу, що істотним чином впливає як на динаміку міжнародних економічних відносин, так і на стійкість окремих національних фінансових систем.

Разом з тим результати участі багатьох країн у міжнародному русі капіталу, зокрема країн з ринками, що формуються, не є однозначними і свідчать про те, що у багатьох випадках іноземні інвестори, бажаючи отримати максимальні прибутки, вивозять значні фінансові ресурси з країн та завдають іншу шкоду національним економікам.

Керівники багатьох країн ставлять питання доцільності подальшого поглиблення лібералізації національних економік, заради того щоб залучати більше іноземних інвестицій, і про необхідність розроблення заходів регулювання потоків іноземного капіталу. При цьому формується новий підхід до іноземних інвестицій: не відхиляючи їх, країни в той же час намагаються бути більш обізнаними щодо впливу інвестицій на свій розвиток.

Мета статті – виявити новітні світові тенденції державного регулювання руху іноземного капіталу та запропонувати систему заходів регулювання потоків капіталу, які необхідно запровадити в Україні, у залежності від умов надходження та походження цих потоків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Масштаби міжнародного руху капіталу та значущість його впливу на розвиток світового господарства обумовили інтерес вчених

до цієї проблематики, що сприяло появі у вітчизняній науці значної кількості досліджень, зокрема роботи Н. Лещенко [3], О. Підхомного [2], О. Рогача, Т. Тищука [5], А. Філіпенка, О. Шниркова, які присвячені аналізу особливостей міжнародної інвестиційної діяльності в епоху глобалізації світогосподарських зв'язків. Разом з тим, в існуючих дослідженнях питанням державного контролю над загрозливими для національної фінансової системи діями іноземних інвесторів приділено не достатньо уваги. Саме тому результати дослідження, наведені у статті, щодо виявлення шляхів запобігання легальному та прихованому відпливу капіталу з України є актуальними.

Основні результати дослідження. Результати аналізу експертів ЮНКТАД свідчать про те, що якщо у 2000 році близько 94% заходів, прийнятих державами щодо іноземних інвестицій, мали на меті залучення і просування цих грошових потоків і лише 6% заходів мали обмежувальний характер, то у 2013 році цей баланс перебував на наступному рівні: 73% – заходи щодо лібералізації та 27% – заходи з регулювання. Тобто спостерігається перехід від угод по захисту інвесторів до угод, за допомогою яких держава прагне захистити свою економіку від негативного впливу іноземних інвесторів [1, с. 23].

Нові обмежувальні заходи у сфері регулювання припливу іноземних капіталовкладень включали ряд випадків відмови в реалізації проектів іноземних інвесторів. Одним з нових явищ є зусилля, що вживаються урядами, з тим щоб не допустити вилучення іноземними інвесторами капіталів з національної економіки. Зіткнувшись з наслідками економічних криз і незмінно високим безробіттям, деякі країни запровадили додаткові вимоги щодо схвалення планів компаній по перенесенню виробничої діяльності та скорочення чисельності працівників. Крім того, деякі країни базування ТНК почали стимулювати повернення інвестицій своїх ТНК, розміщених за кордоном [1, с. 24].

Проведені нами емпіричні дослідження підтверджують, що іноземні інвестиції можуть слугувати чинником значного погіршення поточних рахунків, а баланс доходів від інвестицій є причиною від'ємного рахунку поточних операцій та погіршення чистої міжнародної інвестиційної позиції країн. Так, більш важливим за торговельний баланс був постійно зростаючий чистий відтік інвестиційного доходу у таких країнах як Бразилія, Перу, Чилі, Чехія, Угорщина, Словаччина. Постійне вивезення з країн доходів від іноземних капіталовкладень призвело до того, що репатріація прибутків від ПІІ значно перевищила отримані інвестиції у таких країнах як Перу, Чилі, Чехія, Польща та Словаччина. Отже, постає питання, чи достатньо уваги ці країни приділяють до оптимізації використання іноземних інвестицій, і чи можливо її підвищити шляхом посилення державного регулювання деяких аспектів діяльності іноземних інвесторів.

Вже на початку 2000-х років деякі країни поступово почали запроваджувати контроль над потоками капіталу, який вони ж скасовували в 80-х роках минулого століття. Після кризи 2008 р. ця тенденція стала масовою, адже запровадження обмежень могло б стримати поширення кризи. Ця тенденція найбільш яскраво виражена в деяких країнах Латинської Америки, таких як Бразилія і Уругвай.

Бразилія, яка в 2009 р. оголосила про початок валютних війн, більш за інші країни вжила захисних заходів. У жовтні 2009 р. було запроваджено 2%-й податок на інвестиції в акції, який через рік був збільшений до 4%, а ще через два тижні – до 6%. Це було пов'язано з «валютними війнами»: реал з початку 2009 р. зміцнився на 30% до долара через м'яку монетарну політику ФРС США.

У 2010 р. Таїланд запровадив податок зі ставкою 15% на отримання процентного доходу і доходу за облігаціями. У Перу були збільшені вимоги до обов'язкових резервів для іноземних банків, а Південна Корея обмежила покупки іноземцями валютних опціонів.

Найчастіше за останні роки запроваджувався контроль над потоками капіталу в акції, а також на національний грошовий ринок.

Оцінимо ефективність вітчизняних обмежень на рух капіталу. Основними інструментами Національного банку України щодо контролю за цими операціями є видача індивідуальних ліцензій та реєстрація кредитів. Проаналізувавши вітчизняне законодавство, можна сказати, що в Україні діє більш жорстке регулювання експорту капіталу порівняно з досить ліберальним регулюванням його імпорту. Так, інвестиції в Україну не потребують індивідуальних ліцензій. Залучення кредитів за кордоном згідно з Постановою НБУ «Про затвердження Положення про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам» вимагає лише реєстрації кредитного договору в Національному банку, яка повинна бути проведена ще до здійснення кредитної операції [2].

Одне з низки питань, це оподаткування приросту ринкової вартості капіталу, тобто доходів, спричинених зростанням вартості капітальних активів. У більшості досліджених країн доходи від приросту ринкової вартості капіталу оподатковуються або як дохід, або у вигляді окремого податку на приріст ринкової вартості капіталу. Однак існує чимало питань у цій сфері, що викликають непорозуміння та потребують обговорення.

В різних країнах джерела приросту ринкової вартості капіталу визначаються по-різному. Наприклад, у Польщі законодавством щодо прибуткового податку з громадян визначено, що потенційним джерелом приросту ринкової вартості капіталу є такі типи активів: нерухомість, майнові права, рухоме майно та цінні папери [3]. Аналогічне законодавство Франції розрізняє приріст ринкової вартості капіталу, з одного боку, та корпоративні активи, цінні папери і нерухомість, з іншого. Чинне законодавство України містить положення щодо оподаткування доходів від деяких видів корпоративних прав та торгівлі цінними паперами. В Україні в міжнародній інвестиційній позиції зобов'язання за цінними паперами, що дають право на участь у капіталі, відображаються за ринковою вартістю [4].

Як правило, приріст капіталу оподатковується лише в разі його реалізації. Наприклад, у Франції вважається, що власник істотної частки у французькій або іноземній компанії, який протягом не менш як шести із попередніх десяти років був резидентом Франції і виїжджає на проживання за кордон, вже реалізував латентний приріст капіталу від частки в компанії в момент еміграції. Цей приріст капіталу визначається на основі вартості його частки на момент еміграції. Однак існує можливість одержання відстрочки за умови надання адекватного забезпечення чи гарантій. Аналогічно, приріст капіталу, пов'язаний із відстрочкою, за кількома винятками, при еміграції негайно оподатковується.

Прихований вплив капіталу відрізняється від легального, базуючись на різній природі цих процесів. Легальний вплив капіталу пов'язується з досягненням економічного ефекту у межах законодавчого поля країни, у якій цей капітал створюється. На відміну від нього, прихований вплив є наслідком створення штучних схем та трансакцій, які дозволяють уникнути виконання встановлених в країні правових норм шляхом переміщення такого капіталу до іншої економічної території. На відміну від легального впливу капіталу, який відбувається під впливом ринкових чинників та пов'язаний з пошуком сприятливого бізнес-середовища або диверсифікацією активів при дотриманні діючого законодавства, прихований вплив капіталу відбувається під впливом неринкових чинників [5].

Чинники прихованого впливу капіталу пов'язані з прагненням суб'єктів господарювання максимізувати прибутковість бізнесу та оптимізувати ефективність розміщення

власних ресурсів. Податки та витрати, пов'язані з дотриманням окремих регуляторних процедур, зменшують віддачу від інвестицій та терміни їх окупності, тому з метою мінімізації цих витрат бізнес переводить капітали у законодавче поле, яке дозволяє у законний спосіб уникнути цих витрат.

За даними опублікованого наприкінці 2011 р. дослідження Світового фінансового співтовариства (Global Financial Integrity є авторитетною установою у сфері дослідження тіньового впливу капіталу), за десятиріччя з 1998-го по 2008-й включно з України нелегальним шляхом виведено 86 млрд. дол. При цьому найбільший відтік коштів спостерігався у 2006-2007 рр. – по 18 млрд. дол. [6]. Експерти GFI визначають незаконні фінансові потоки як капітал, який є незаконно заробленим, переведеним або використаним і охоплює усі невраховані приватні фінансові потоки, які призводять до накопичення іноземних активів резидентами, що порушує існуючу нормативну базу та межі контролю над капіталом [6]. Проте вагома складова прихованого впливу капіталу формується за рахунок легальної діяльності, при здійсненні якої використовуються прогалини в законодавстві. Прибуток як база оподаткування, може переказуватись за кордон з порушеннями чинного законодавства (наприклад, без сплати відповідних корпоративних податків або з порушеннями правил валютного контролю та регулювання), що робить відповідний відтік незаконним.

Джерелами незаконних фінансових потоків поміж інших є доходи у вигляді ухилення від сплати податків та маніпуляція цінами у зовнішньоекономічних операціях – трансфертне ціноутворення, яке є найбільш ваговою складовою таких потоків. За відсутності чітких норм та правил трансфертного ціноутворення, спотворення цін експорту та імпорту часто не є прямим порушенням законодавства, проте здійснюється з наміром зменшити базу оподаткування та вивести кошти поза межі вітчизняної економіки. Трансфертне ціноутворення складає в середньому 54,7% сукупних незаконних потоків з країн, що розвиваються [5].

Взагалі, незаконний відтік коштів з країн, що розвиваються, склав 7,28 трлн. дол. за період 2000-2008 рр., з середньорічним незаконним відтоком від 725 млрд. до 810 млрд. дол. на рік за період протягом 2000–2008. Велика частина незаконних потоків відбувається з країн Азії – майже половина трильйона доларів в 2008 році. За дев'ять років, з 2000 по 2008 рік, обрані кумулятивні потоки склали: Китай – 2,2 трлн. дол., Малайзія – 291 млрд. дол., Філіппіни – 109 млрд. дол., а Індонезія та Індія – 104 млрд. дол. Україна входить до ТОП-20 країн чия економіка страждає від незаконного вивезення капіталу.

Оцінки GFI дуже близькі до розрахунків експертів Національного інституту стратегічних досліджень, згідно з якими тіньовий вплив капіталу з України в 2000-2008 рр. становив 82 млрд. дол.

Згідно з результатами дослідження, проведеного спеціалістами Tax Justice Network (створена у 2003 р. за ініціативою парламенту Великої Британії для боротьби з ухилянням від сплати податків), Україна входить у першу двадцятку країн, резиденти якої накопичили найбільші офшорні капітали. Їхня оціночна сума становить 167 млрд. дол. [5], що понад втричі перевищує весь обсяг зафіксованих Держстатом на початок 2014 р. ПІІ в Україну (58,2 млрд. дол.) та може бути порівняна із розмірами ВВП за 2013 р. – 161 млрд. дол. (за курсом 1 дол. = 9 грн.) І хоча саме іноземні інвестиції компаній з офшорних юрисдикцій займають провідне місце в загальному обсязі ПІІ в Україну (понад 40%), обсяг повернутих і працюючих на Україну капіталів навряд чи набагато перевищить одну восьму частину прихованого там.

У докладі «Глобальна конкурентоспроможність 2013-2014» за ефективністю податкової системи Україна займає 145 місце серед 148 держав [7]. Існуючі оптимізаційні схеми

забезпечують можливості створення каналів виведення коштів з національної економіки та є достатньо гнучкими та універсальними для компаній різних видів діяльності. Так, сплата відсотків за користування позиками від контрольованих іноземних компаній може стати зручним каналом для вітчизняних суб'єктів господарювання для прихованого виведення капіталів з країни. Якщо іноземна компанія розташована у країні, з якою Україна підписала угоду про уникнення подвійного оподаткування, та ця країна не міститься у переліку офшорних зон КМУ, відсотки за користування такою позикою належать до витрат української компанії, що, відповідно, дозволяє мінімізувати зобов'язання за податком на прибуток.

Бар'єри, які застосовують країни для прихованого виведення капіталів передбачають створення умов, за яких легальне переведення прибутків у «податкові гавані» супроводжується додатковими платежами до бюджету та витратами, а нелегальне – ризиками притягнення до відповідальності. В Україні зазначені бар'єри майже відсутні, що дозволяє виводити з країни прибутки майже без перешкод.

Інвестиційні потоки в Україну, крім свого традиційного призначення, часто є ланкою схем прихованого виведення капіталу. Показовим прикладом цього є великі обсяги інвестицій з Кіпру, які складають понад 32% від загального обсягу вітчизняних ПІІ. За даними Державної служби статистики, на Кіпр припадає найбільша частка – 19 млрд. дол. – із 58,2 млрд. дол. прямих іноземних інвестицій, залучених за всі роки незалежності України з 1991 р. Тільки у 2013 р. зареєстровані на Кіпрі інвестори вклали 1,8 млрд. із 3,7 млрд. дол. прямих іноземних інвестицій (у 2012 р. – 3,9 млрд. із 4,1 млрд. дол.) [8].

Кіпр завдяки його не офшорному статусу у законодавстві України, сприятливим умовам оподаткування та забезпеченню конфіденційності інформації до початку кризи, з якою зіткнувся Кіпр нещодавно, був популярною територією для формування схем оптимізації оподаткування та виведення капіталів. Відповідно, значній частці інвестиційних потоків з Кіпру не притаманні традиційні риси ПІІ, зокрема трансферу технологій та кращої практики ведення бізнесу в Україну. Такі потоки, навпаки, призводять до консервації існуючих форм ведення бізнесу та практик мінімізації оподаткування.

Такі тенденції негативно позначаються на стійкості фінансової системи України. Капітали, які виводяться у інші економічні території, а потім повертаються у вигляді портфельних інвестицій або позик у національну економіку, можуть легко вилучатись із національної економіки, що є особливо небезпечним у періоди кризових явищ. Виведення прибутків за межі національної економіки призводить до перерозподілу податкового навантаження з бізнесу на населення України.

Прийнятий 4 липня 2013 р. Закон про трансфертне ціноутворення № 2515 був повинен покращити регулювання незаконних потоків з вітчизняної економіки. За підрахунками ДПСУ, за допомогою трансфертного ціноутворення (ТЦ) з України за кордон виводиться з-під оподаткування до 100 млрд. грн. щороку, у результаті чого держбюджет недоодержує 20-25 млрд. грн. Сутність процесу, на відміну від цінно-паперових схем полягає переважно в тому, що вироблена в Україні продукція продається зв'язаним структурам за заниженими цінами в країні з нижчим, ніж у нашій країні, податковим навантаженням. За оцінками експертів у 2013 році в такий спосіб було реалізовано більше половини (54%) українського товарного експорту [9].

У 2014 р. замість імплементації діючого механізму контролю трансфертного ціноутворення «нова» влада запропонувала лише 50-відсоткове обмеження (від вартості товарів, робіт і послуг, включаючи необоротні активи) витрат на угоди з пов'язаними особами-нерезидентами. При цьому за перші 6 місяців 2014 р. тільки за даними офіційної статистики, українські компанії поставили лише в офіційні офшорні зони товарів і по-

слуг на більш як 3,6 млрд. дол., а за оцінками експертів – на суму у понад 133 млрд. грн. (різниця визначається тим, що в цьому підрахунку враховані і компанії з офшорною юрисдикцією з Швейцарії, Австрії, Ліхтенштейну тощо). Частка подібних офшорних зон в українському експорті у 2014 р. збільшилась до 70-75% [10].

Проблеми трансфертного ціноутворення властиві не тільки Україні. У розвинених країнах бізнес теж користується подібними схемами. В масштабах світової економіки – понад 20 трлн. дол. на рік за такими угодами виводиться з-під оподаткування. Іншим аспектом цього явища в українському контексті є те, що в Україні такими схемами зловживають не тільки компанії вітчизняного походження, а й справжні закордонні інвестори. Трансфертним ціноутворенням користуються насамперед підприємства металургії, хімічної, нафтохімічної галузей [9]. Об'єктами для цінових маніпуляцій стають і нерухомість, неліквідні «сміттєві» акції, об'єкти інтелектуальної власності. Причому такі об'єкти можуть використовуватися і як об'єкти купівлі-продажу, і як об'єкти ліцензійних угод при виплаті роялті їх власнику.

Висновки. Аналіз системних недоліків законодавчого регулювання діяльності в інвестиційній сфері в Україні дозволяє зробити висновок, що у країнах із ринком, що формується, наслідки вивезення інвестиційних доходів іноземними інвесторами не можна оцінити без урахування таких притаманних для кожної країни особливостей, як частка офшорів у загальному припливі іноземних інвестицій та мотивів інвесторів до податкової оптимізації та планування.

Проведений аналіз існуючих підходів до державного регулювання руху іноземного капіталу дозволяє зробити висновок, що тимчасовий контроль за зростаючим припливом категорії активів, які представляють особливу загрозу для стабільності фінансової системи (наприклад, короткостроковий борг, а не довгострокові прямі інвестиції) може бути корисним. Запровадження короткострокового контролю за рухом капіталу може врегулювати неприйнятне зростання цін на активи, а також буми і спади, що за цим слідують.

За результатами дослідження пропонується наступний підсумок заходів регулювання потоків капіталу, які необхідно вживати в залежності від умов надходження цих потоків. Так, за ситуації припливу «гарячих» капіталів доцільно вводити тимчасовий контроль за рухом капіталів, який може здійснювати шляхом запровадження ліміту відкритої валютної позиції інвесторів (для запобігання спекулятивних операцій), відстрочки на покупку іноземної валюти у залежності від мети покупки валюти, збільшення вимог до обов'язкових резервів банків у випадку значного підвищення рівня їх зовнішньої заборгованості; якщо в країні спостерігається значний прихований відплив фінансових ресурсів за кордон, необхідно посилювати захист національної фінансової системи шляхом податкового механізму.

Для підвищення інвестиційної привабливості України потрібно вирішити проблемні питання, які стосуються оподаткування доходів нерезидентів. Необхідно модернізувати механізм оподаткування дивідендів, які сплачують нерезидентам таким чином, щоб податок сплачувався у тій країні, де інвестор отримав дохід і займається реальною підприємницькою діяльністю.

Це стосується насамперед реалізації заходів, спрямованих на диференціацію іноземних інвесторів залежно від країни їх основного місця перебування та податкового статусу їх компаній – дивіденди, які виплачуються володарям компаній з офшорною юрисдикцією, мають бути виключені з міжнародних угод України про уникнення подвійного оподаткування.

Для загальної оцінки впливу іноземних інвестицій на економіки приймаючих країн рекомендовано також доповнити існуючі індикатори для виявлення загроз зовнішньоеко-

номічній рівновазі моніторингом дохідності іноземних інвестицій на макроекономічному рівні з точки зору приймаючих країн.

Список використаної літератури

1. World Investment Report 2014: Investing in the SDGs: An Action Plan [Електронний ресурс]: UNCTAD. United Nations, New York. – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_overview_en.pdf.
2. Підхомний О. М. Вплив міжнародних потоків капіталу на фінансову політику країн з неусталеною економікою / О. М. Підхомний, В. А. Вишневський, В. С. Хар // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2 (1). – С. 153-157.
3. Лещенко Н. Оподаткування приросту ринкової вартості капіталу: запитання та відповіді [Електронний ресурс] / Н. Лещенко // Бюджетний і Податковий Огляд. – 2002. – Режим доступу: <http://budget.fisco-id.com/?module=an&action=preview&id=49>.
4. Міжнародна інвестиційна позиція [Електронний ресурс]: Методологічний коментар НБУ. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=7176AE0451A8D5E36A2BDE605ADC59FD?art_id=44467&cat_id=44465.
5. Тищук Т. А. Шляхи протидії прихованому відпливу капіталу з України [Електронний ресурс]: Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень К. : НІСД, 2012. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/901/>.
6. Dev K. Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2000-2009 [Електронний ресурс] / Dev K., S. Freitas // Washington DC : Global Financial Integrity. – 2011. – Режим доступу: http://www.gfintegrity.org/storage/gfip/.../gfi_iff_update_report-web.pdf.
7. The Global Competitiveness Report 2013-2014 [Електронний ресурс]: // World Economic Forum. – 2014. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>.
8. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – 2014. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. За перше півріччя 2012 року з України нелегально «пішло» близько 5 мільярдів доларів [Електронний ресурс] // «Дзеркало тижня». – 2012 р. – № 36. – Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/za_pershe_pivrichchya_2012_roku_z_ukrayini_nelegalno_pishlo_blizko_5_milyardiv_dolariv.html.
10. Самаєва Ю. Податково-реформена епопея: немає межі недосконалості [Електронний ресурс] // «Дзеркало тижня». – 2014 р. – № 34. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/finances/podatkovovo-reformena-epopeya-nemaye-mezhi-nedoskonalosti.html>.

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF THE FOREIGN CAPITAL CONTROL MEASURES AND THE WAYS TO IMPLEMENT IT IN UKRAINE

Yakubovskiy S. O.

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of World Economy and International Economic Relations of Odessa I. I. Mechnikov National University.

Rodionova T. A.

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of World Economy and International Economic Relations of Odessa I. I. Mechnikov National University.

Abstract. *Constantly growing volumes of international investments and its significant impact on the development of national economies encourage researchers to investigate the role of the state in this process and propose new ways to avoid the negative effects of financial globalization on national economies.*

This article explores the latest trends in state regulation of foreign capital flows, detects possible negative consequences of countries' participation in the international flow of financial resources and the main source of illicit financial flows in the world economy, defines the scope and differences between hidden and legal capital outflows from emerging markets, analyzes the main shortcomings of the legislative system related to the investment process in Ukraine, proposes the system of measures to improve the effectiveness of capital flows regulation in Ukraine.

Key words: *foreign capital flows, capital flight from countries, transfer pricing, emerging markets, Ukraine, state regulation.*

Referances

1. World Investment Report 2014: Investing in the SDGs: An Action Plan [Electronic resource]: UNCTAD. United Nations, New York. – Rezhym dostupu: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_overview_en.pdf.
2. Pidkhomnyy O. M. Vplyv mizhnarodnykh potokiv kapitalu na finansovu polityku krayin z neustalenyu ekonomikoyu / O. M. Pidkhomnyy, V. A. Vyshnevs'kyy, V. S. Khar // Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. – 2011. – № 2 (1) . – S. 153-157.
3. Leshchenko N. Opodatkuvannya pryrostu rynkovoyi vartosti kapitalu: zapytannya ta vidpovidi [Electronic resource] / N. Leshchenko // Byudzhethnyy i Podatkovyy Ohlyad. – 2002. – Rezhym dostupu: <http://budget.fisco-id.com/?module=an&action=preview&id=49>.
4. Mizhnarodna investytsiyna pozytsiya [Electronic resource]: Metodolohichnyy komentar NBU. – Rezhym dostupu: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=7176AE0451A8D5E36A2BDE605ADC59FD?art_id=44467&cat_id=44465.
5. Tyshchuk T. A. Shlyakhy protydyi prykhovanomu vidplyvu kapitalu z Ukrayiny [Electronic resource]: Analitychna dopovid' Natsional'noho instytutu stratehichnykh doslidzhen' K. : NISD, 2012. – Rezhym dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/901/>.
6. Dev K. Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2000-2009 [Electronic resource] / Dev K., S. Freitas // Washington DC : Global Financial Integrity. – 2011. – Rezhym dostupu: http://www.gfintegrity.org/storage/gfip/.../gfi_iff_update_report-web.pdf.
7. The Global Competitiveness Report 2013 - 2014 [Electronic resource]: // World Economic Forum. – 2014. – Rezhym dostupu: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>.
8. Pryami inozemni investytsiyi (aktsionernyy kapital) z krayin svitu v ekonomitsi Ukrayiny [Electronic resource] // Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. – 2014. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. Za pershe pivrichchya 2012 roku z Ukrayiny nelehal'no «pishlo» blyz'ko 5 mil'yardiv dolariv [Electronic resource] // «Dzerkalo tyzhnya». – 2012 r. – № 36. – Rezhym dostupu: http://dt.ua/ECONOMICS/za_pershe_pivrichchya_2012_roku_z_ukrayini_nelegalno_pishlo_blyzko_5_milyardiv_dolariv.html.
10. Samayeva Yu. Podatkovo-reformena epopeya: nemaye mezhi nedoskonalosti [Electronic resource] // «Dzerkalo tyzhnya». – 2014 r. – № 34. – Rezhym dostupu: <http://gazeta.dt.ua/finances/podatkovo-reformena-epopeya-nemaye-mezhi-nedoskonalosti-.html>.

МИРОВОЙ ОПЫТ КОНТРОЛЯ ЗА ДВИЖЕНИЕМ ИНОСТРАННОГО КАПИТАЛА И ПУТИ ЕГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Якубовский С. А.

Доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой мирового хозяйства и международных экономических отношений Одесского национального университета имени И. И. Мечникова.

Родионова Т. А.

Кандидат экономических наук, доцент кафедры мирового хозяйства и международных экономических отношений Одесского национального университета имени И. И. Мечникова.

Аннотация. *Постоянно растущие масштабы международной инвестиционной деятельности и ее существенное влияние на развитие национальных экономик побуждают исследователей уделять внимание роли государства в этом процессе и предлагать новые меры для предотвращения негативных последствий от финансовой глобализации для национальных экономик.*

В статье исследованы новейшие тенденции государственного регулирования движения иностранного капитала, выявлены потенциально возможные негативные последствия от участия стран в международном движении финансовых ресурсов, определены основные источники незаконных финансовых потоков в мировом хозяйстве, охарактеризованы масштабы и различия скрытого и легального оттока капитала из стран с формирующимся рынком, проведен анализ системных недостатков законодательного регулирования деятельности в инвестиционной сфере в Украине, предложена система мер регулирования потоков капитала, которые необходимо применять в Украине, в зависимости от условий поступления и происхождения этих потоков.

Ключевые слова: *движение иностранного капитала, отток капитала из стран, трансфертное ценообразование, страны с формирующимся рынком, Украина, государственное регулирование.*